

---

## Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2017:7

### Antalet ledamöter i kyrkomötet m.m.

---

#### Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner som bl.a. rör antalet ledamöter i kyrkomötet. I motion 2017:31 föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att utreda en eventuell neddragning av antalet ledamöter i kyrkomötet, kyrkostyrelsen och stiftsfullmäktige samtidigt som politiska resurser ska tilldelas nomineringsgrupperna som är stationerade i kyrkokansliet respektive stiftskanslierna. Vidare föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att göra en kartläggning av hur många ledamöter i kyrkomötet, kyrkostyrelsen och stiftsfullmäktige som är vigda till kyrklig tjänst och hur detta bör regleras framöver. Vidare behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2017:108.

Utskottet föreslår att motion 2017:31 avslås, inte minst mot bakgrund av att de förslag som har lagts fram i skrivelsen *Kyrkomötets arbetsformer* (PSkr 2017:1) skulle föregripas om en neddragning av antalet ledamöter i kyrkomötet skulle föreslås i dagsläget. Vidare vill utskottet betona att det ställer sig bakom den gällande ordning för vilken det redogörs för i bakgrunden till detta betänkande. Vad gäller motion 2017:108 finner utskottet vidare att inget har tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötet 2014. Utskottet föreslår därför att även den motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

#### Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:31.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:108.

#### Motionernas förslag

##### **Motion 2017:31 av Ylva Wahlström Ödmann, Förtroendevalda på nationell nivå och i stiftet**

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en eventuell neddragning av antal ledamöter i kyrkomötet, kyrkostyrelsen och stiftsfullmäktige. Samtidigt som tydliga politiska resurser ska tilldelas nomineringsgrupperna, som är stationerade i kyrkokansliet respektive stiftskanslierna.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en kartläggning av hur många ledamöter i kyrkomötet, kyrkostyrelsen och stiftsfullmäktige som är vigda till kyrklig tjänst och hur detta bör regleras framöver.

## **Motion 2017:108 av Mats Hagelin och Hans-Olof Andrén, Minskat antal ledamöter i kyrkomötet**

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till förändringar i kyrkoordningen, innebärande att 201 ledamöter ska väljas till kyrkomötet från och med kyrkovalet 2021.

## **Bakgrund**

### **Förenklad motionsbehandling**

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2017:108 om minskat antal ledamöter i kyrkomötet i Organisationsutskottets betänkande 2014:6 med motion 2014:26. Kyrkomötet avslog motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2017:108 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

### **Om ledamöter och ersättare i kyrkomötet, kyrkostyrelsen och stiftsfullmäktige**

#### **Valbarhet och valbarhetshinder**

Valbar till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast på dagen för valet (se 33 kap. 4 § i kyrkoordningen). Härtill ska den som väljs vara kyrkobokförd i

1. församlingen, om det gäller val till en församling som inte ingår i ett pastorat,
2. en församling som ingår i pastoratet, om det gäller val till pastoratet eller till en församling i pastoratet, eller
3. en församling inom stiftet, om det gäller val till stiftet.

Vid val till kyrkomötet är valbarheten inskränkt till valkretsen (se 38 kap. 19 a §). Vidare ska de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som väljs av utlandsförsamlingar vara valbara i en utlandsförsamling (se 39 kap. 20 § och 11 kap. 2 §). Valbarheten i en utlandsförsamling framgår av församlingsordningen (se 2 kap. 13 §).

Det finns även en rad valbarhetshinder reglerade i kyrkoordningen. Vad gäller stiftsnivån är inte den valbar till uppdrag som förtroendevald som

1. har en anställning som biskop,
2. har en anställning som domprost, eller
3. är stiftsanställd och som på grund av sina uppgifter har en ledande ställning bland de anställda. (se 33 kap. 7 §)

Vad gäller uppdrag som ledamot eller ersättare i kyrkomötet är inte den valbar som

1. har en anställning som biskop, eller
2. är anställd på nationell nivå och som på grund av sina uppgifter har en ledande ställning bland de anställda. (se 33 kap. 8 §)

Vidare finns ytterligare valbarhetshinder för alla kyrkligt anställda som har en tjänstgöringsgrad över 20 procent av heltid för en period på fem månader. Vid en högre tjänstgöringsgrad är den som är anställd av ett stift inte valbar till stiftsstyrelsen eller någon av stiftets nämnder och den som är anställd på nationell nivå inte valbar till kyrkostyrelsen eller någon nämnd på nationell nivå. Bestämmelserna ska på motsvarande sätt tillämpas för den som är uppdragstagare. (se 33 kap. 9 §)

#### **Antalet ledamöter och ersättare**

Enligt 11 kap. 1 § i kyrkoordningen består kyrkomötet av 251 valda ledamöter. I kyrkomötets arbete deltar också stiftens biskopar. 249 av de valda ledamöterna väljs

av de röstberättigade i hela landet och två väljs av utlandsförsamlingarna (se 11 kap. 2 §). Vid val av de nämnda 249 ledamöterna ska för varje ledamot utses lika många ersättare som ledamotens nomineringsgrupp har fått mandat i valkretsen, dock alltid minst tre ersättare per ledamot. Vid val av de två ledamöter som väljs av utlandsförsamlingarna ska det utses tre ersättare som är gemensamma för de två ledamöterna.

Enligt 12 kap. 5 § i kyrkoordningen består kyrkostyrelsen av ärkebiskopen och 14 ledamöter, som väljs av kyrkomötet. För de valda ledamöterna ska kyrkomötet välja lika många ersättare. Kyrkomötet väljer efter förslag från Biskopsmötet en annan biskop som ersättare för ärkebiskopen.

Enligt 7 kap. 4 § i kyrkoordningen fastställer stiftsfullmäktige antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige. Antalet ledamöter ska bestämmas till ett udda tal och till minst 41. Antalet ersättare ska utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje nomineringsgrupp får i stiftsfullmäktige. Om det då uppkommer ett decimaltal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Det ska alltid utses minst två ersättare från varje nomineringsgrupp som har något mandat.

### **Ersättningar, bidrag m.m.**

Vid relationsändringen uttalades i den s.k. Nivåutredningen (*Arbetet på olika kyrkliga nivåer*, SKU 1998:3) att de förtroendevalda på lokal och stiftsnivå även efter relationsändringen skulle kunna få ekonomisk ersättning för det arbete de utför. Det får ankomma på det beslutande organet att själv bestämma om, och i så fall enligt vilka principer, de förtroendevalda ska ersättas för sina uppdrag. Trots att det fanns anledning att förmoda att stor variation skulle komma att finnas så ansåg utredningen att det saknades anledning att lämna några rekommendationer. Utredningen menade att det rimliga är att det överlämnas åt de förtroendevalda själva att ta ställning i frågan. Vidare ställde sig utredningen tveksam till om en särskild bestämmelse om ekonomiska förmåner på lokal nivå och stiftsnivå är nödvändig i kyrkoordningen. Principen om den lokala självbestämmanderätten menade man torde ge rätten att även utan stöd i kyrkoordningen besluta härom. Den bestämmelse om ekonomiska förmåner som fanns i kyrkolagen (1992:300) föreslogs därför inte införas i kyrkoordningen. Vad gäller den nationella nivån menade utredningen att det får ankomma på kyrkomötet att bestämma vilka ersättningsregler som ska gälla för de förtroendevalda i kyrkomötet och organ under detta.

Enligt 7 kap. 1 § punkten 6 i kyrkoordningen beslutar stiftsfullmäktige om grunderna för ersättning åt stiftets förtroendevalda och revisorer. Det kan vara fråga om sammanträdesarvoden och årsarvoden, ersättning för förlorad arbetsförtjänst, resekostnadsersättning, traktamente, bilersättning, resetillägg samt ersättning för kostnader för vård och tillsyn av barn, i de fall kostnaderna är föranledda av förtroendeuppdraget.

I Kyrkomötets beslut (SvKB 2012:17) om Ersättningsstadga finns regler om arvoden för kyrkomötets ledamöter samt ledamöter och ersättare i organ som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen. Arvodet kan utgå som ett sammanträdesarvode och som ett fast årsarvode, där sammanträdesarvodet utgår med ett belopp som Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån fastställer (se 1 § i Ersättningsstadgan). De fasta arvoden utgår till ordförande och i förekommande fall till vice ordförande (en eller två) i kyrkomötet, kyrkostyrelsen, nämnder på nationell nivå samt kyrkomötets revisorer (se 6–10 §§). Vidare har de som har rätt att erhålla sammanträdesarvode enligt Ersättningsstadgan också möjlighet att få ersättning för styrkt förlorad arbetsförtjänst (se 11 §). För sådana ledamöter som omfattas av Ersättningsstadgan gäller vid resor med anledning av uppdraget samma bestämmelser

om reseförmåner som enligt kollektivavtalet gäller för anställda i kyrkokansliet (se 12 §). Slutligen har de ledamöter av kyrkomötet som behöver anlita barntillsyn under kyrkomötets sessioner rätt till skälig ersättning för barnvakt för barn upp till tolv år (se 13 §).

### **Om stöd till nomineringsgrupper**

Före relationsändringen saknade församlingar och kyrkliga samfälligheter befogenhet att utge partistöd. Nivåutredningen (se ovan) ställde sig positiv till att partier (nu: nomineringsgrupper) eller andra grupperingar ges möjlighet till ekonomiskt stöd för att förbättra deras möjligheter att arbeta med informationsverksamhet och annan opinionsbildning bland de kyrkotillhöriga. Detta menade man i sin tur skulle leda till en förstärkning av demokratin i Svenska kyrkan. Utredningen ansåg därför att det bör finnas möjlighet för församlingar och stift att ge ett sådant stöd, men att någon särskild bestämmelse om detta i kyrkoordningen inte borde vara nödvändig. Samtidigt framhöll utredningen att församlingarnas och stiftens rätt att ge bidrag inte kommer att vara helt oreglerad, då den kyrkoordningsreglerade likställighetsprincipen måste beaktas när ett bidrag beslutas. Utredningen menade vidare att en mottagare av ett sådant ekonomiskt stöd eller bidrag alltid måste vara en juridisk person. Utredningen anförde att Svenska kyrkan även efter relationsändringen ska ha en demokratisk uppbyggnad och att det måste vara de förtroendevalda organens uppgift att på olika sätt verka för detta. Det kan bl.a. ske genom att förbättra de ekonomiska förutsättningarna för partier och andra grupper som engagerar sig i de kyrkliga valen. Ekonomiskt stöd blir med detta syfte en del av det uppdrag församlingen eller stiftet har enligt kyrkoordningen och lagen om Svenska kyrkan. Samtidigt anförde utredningen att en församling eller ett stift kan bedriva utbildning och ha andra informationsinsatser bland förtroendevalda utan att detta görs inom ramen för särskilt partistöd eller mandatbidrag. Inget torde hindra att utbildningsanslag används för att bekosta utbildning eller information som sker parti- eller gruppvis, så länge likställighetsprincipen iakttas.

Stiftsfullmäktige kan alltså besluta om villkor för ekonomiskt stöd till nomineringsgrupper som har erhållit mandat i stiftsfullmäktige. Exempel på sådant ekonomiskt stöd är grundstöd och mandatstöd.

Till nomineringsgrupper som är representerade i kyrkomötet utgår enbart ett mandatstöd. Mandatstödet utgår hela mandatperioden och utgår från valresultatet. Stödet utgår med 71,25 procent av ett basbelopp valåret och året före valåret samt övriga år med 47,5 procent av ett basbelopp per mandat som gruppen har i kyrkomötet. Utlandsmandaten får stöd som uppgår till ett belopp som motsvarar mandatstödet. Mandatstödet syftar till att grupperna ska kunna genomföra opinionsbildande arbete och informationsspridning kring de demokratiska processerna i Svenska kyrkan. Vidare används mandatstödet till utbildningsinsatser inom nomineringsgrupperna.

Enligt 38 kap. 33 § andra stycket i kyrkoordningen kan bidrag till valsedlar utgå enligt viss enhetlig grund till nomineringsgrupp som är eller genom valet blir företrädd i det organ som valet avser. Beslutet får fattas av stiftet i fråga om val till stiftsfullmäktige och av kyrkomötet i fråga om val till kyrkomötet. Vanligen ges bidrag till tryckning av ett visst antal valsedlar i förhållande till antalet röstberättigade.

### **Om stöd till politiska partier**

Stödet från staten och riksdagen är den största inkomstkällan för partier på riksnivå. Partistödet anses vara av stor vikt för demokratin med fria partier, fri nyhetsförmedling och opinionsbildning som grundläggande inslag. Det finns olika former

av stöd som dessutom är lagfästa. Staten ger stöd till partiernas allmänna verksamhet och riksdagen ger stöd till partigruppernas och riksdagsledamöternas arbete i riksdagen. Statens stöd utgår till partier både i och utanför riksdagen. Vidare har kommuner och landsting möjlighet att lämna stöd till politiska partier. Partierna bestämmer till stor del själva vad bidragen ska användas till.

Riksdagens stöd till partigruppernas och ledamöternas arbete i riksdagen delas ut i form av basstöd, stöd till ledamöternas politiska sekreterare, stöd till ledamöternas utrikesresor och stöd till ledamöternas språkutbildning. Stödet till politiska sekreterare ska bekosta handläggarkhjälp åt ledamöterna. Varje parti beslutar själv hur stödet ska användas och hur det bygger upp ett partikansli som passar ledamöternas behov och önskemål.

I den nya kommunallag som träder i kraft den 1 januari 2018 stadgas att kommuner och landsting får ge partistöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin. Partistöd får ges till de politiska partier som är representerade i fullmäktige och som är juridiska personer. Det är fullmäktige som beslutar om partistödets omfattning och formerna för det. Vidare stadgas att kommuner och landsting får anställa politiska sekreterare för att biträda de förtroendevalda i det politiska arbetet.

## Utskottets överväganden

### Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:31.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:108.

I utskottet finns vissa sympatier för tanken på ett minskat antal ledamöter i kyrkomötet. Ett mindre antal ledamöter behöver inte per automatik minska representativiteten. Vidare leder färre ledamöter till minskade kostnader för kyrkomötet. Samtidigt finner utskottet att de nya arbetsformer för kyrkomötet som har föreslagits genom skrivelsen *Kyrkomötets arbetsformer* (PSkr 2017:1) skulle föregripas om en sådan neddragning av antalet ledamöter skulle föreslås i dagsläget. Vidare vill utskottet betona att det ställer sig bakom den gällande ordning för vilken det redogörs för i bakgrunden till detta betänkande. Mot bakgrund av det anförda föreslår därför utskottet att kyrkomötet avslår motion 2017:31. Vad gäller motion 2017:108 finner utskottet vidare att inget har tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötet 2014. Utskottet föreslår därför att även denna motion ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Organisationsutskottets vägnar

*Louise Callenberg, ordförande*

*Anna Sundelius, sekreterare*

*Beslutande:* Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

*Övriga närvarande vid beslutstillfället:* Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

### **Reservation**

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2017:108.

*Kåge Johansson och Olle Reichenberg*